

Latvijas makroekonomikas apskats

2010.gada oktobris

Aktualitātes

- IKP kritums pirmajā pusgadā bija 3.9%. Neliels IKP pieaugums gada izteiksmē sagaidāms jau trešajā ceturksnī.
- Septembrī beidzās deflācijas periods. Septembrī vidējais patēriņa cenu līmenis gada laikā palielinājās par 0.4%.
- Eksports tupina uzrādīt strauju pieaugumu, kam seko arī importa apjomi. Nākamgad straujā eksporta ekspansija pierims.
- Eksports turpina virzīt rūpniecības izaugsmi. Šā gada astoņos mēnešos rūpniecības produkcijas izlaide uzrādījusi kāpumu 12.2% apmērā.
- Pēc ilgstoša pārtraukuma kāpumu uzrāda arī mazumtirdzniecība. Septembrī tās apgrozījums gada laikā pieaudzis par 6.1%.
- Latvijas banku sistēmas kopējie zaudējumi šā gada deviņos mēnešos bija 314 miljoni latu, kas ir par 45.7% mazāk nekā gadu iepriekš. Izsniegto kredītu atlikums septembra beigās bija 12.81 miljardi latu, kas ir par 7.7% mazāk nekā pirms gada.
- 20. oktobrī starptautiskā aizdevuma programmas ietvarā, Latvija saņēma EK aizdevuma kārtējo daļu 200 miljonu eiro. Latvija jau saņēmusi 4.4 miljardu eiro (SVF 1.1 miljards eiro un EK 2.9 miljardi eiro).
- Pagājušajā gadā, rēķinot atbilstoši EKS metodoloģijai, valsts budžeta deficīts bija 10.2% apmērā no IKP, iepriekšējo 9% vietā. Lielākās izmaiņas saistītas ar valdības ieguldījumu Parex bankas pamatkapitālā. Tam būs ievērojama ietekme arī uz šā gada deficītu.
- Reģistrētā bezdarba līmenis turpina kristies jau septīto mēnesi pēc kārtas. Uz 25.oktobri tas ir sasniedzis 14.4% no ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaita.
- Šogad astoņos mēnešos Kārtējo maksājumu kontā izveidojies 498 miljonu latu pārpalikums, kas ir par 20.4% mazāks nekā pērn attiecīgajā laika periodā. Pārpalikums pamazām turpinās dilt un nākamgad otrajā pusē jau varētu uzrādīt negatīvu lielumu.
- Latvijas ostās šogad deviņos mēnešos pārkrautas 45.5 miljoni tonnu kravu, kas ir par 3.4% mazāk nekā pērn attiecīgajā laika posmā. Lielus uzlabojumus tranzīta nozarē sagaidīt nevar. Liela loma būs topošajām izmaiņām valdībā un tās politikai kopumā.

Dainis Gašpuitis
Makroekonomikas
eksperts

Tālrunis: 67779994
dainis.gaspuitis@seb.lv

Edmunds Rudzītis
Sociālekonomikas
eksperts

Tālrunis: 67215933
edmunds.rudzitis@seb.lv

A/S SEB banka
Meistaru iela 1, Valdlauči
Ķekavas pagasts
Ķekavas novads
LV 1076
<http://www.seb.lv>

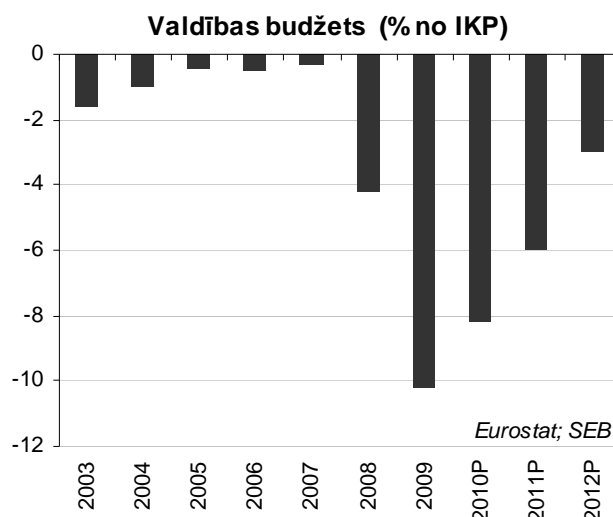
Latvijas makroekonomiskie rādītāji un prognozes

	2007	2008	2009	2010	Periods	2010P
IKP izmaiņas (%)	10.0	-4.2	-18.0	-3.9	I-VI	-1.3
IKP faktiskajās cenās (milj. Ls)	14780	16190	13080	5996	I-VI	12550
Inflācija (gada vidējā, %)	10.1	15.4	3.5	-1.8	IX	-1.2
Valsts konsolidētā kopbudžeta fiskālais deficīts, pārpalikums, ESA 95 (% pret IKP)	-0.4	-4.2	-10.2	-	-	-8.5
Maksājumu bilances kārtējo maksājumu konta saldo pret IKP (%)	-22.5	-12.6	9.4	7.2	I-VI	5.0
Periodā saņemtās tiešās ārvalstu investīcijas (milj. Ls)	1193	607	36	30.9	VIII	50
Uzkrātās tiešās ārvalstu investīcijas (milj. Ls)	5247	5711	5734	5947	VI	5970
Ārējās tirdzniecības bilance pret IKP (%)	-25.3	-19.0	-8.0	-7.4	I-VI	-10.0
Valdības ārējais parāds (milj. Ls)	635	1260	3253	3976	IX	4300
Apstrādes rūpniecības produkcijas izlaide (%)	-1.0	-8.3	-17.7	11.5	I-VIII	10.5
Mazumtirdzniecības apgrozījums (%)	18.8	-8.2	-28.0	-5.2	I-IX	-3.0
Oficiāli reģistrētais bezdarba līmenis (% per.b.)	4.9	7.0	16.0	14.6	IX	14.5
Oficiālais darba meklētāju īpatsvars (% per.b.)	5.3	9.9	19.7	19.4	IV-VI	17.5
Vidējās bruto darba algas izmaiņas (%)	32.0	20.4	-3.9	-6.3	IV-VI	-4.5
Reālās darba algas izmaiņas (%)	19.9	6.2	-5.6	-9.1	IV-VI	-7.0
Standard & Poor's kredītreitings	BBB+	BBB-	BB	BB	-	-

* Provizoriskie dati. LR Centrālās statistikas pārvaldes, Latvijas Bankas dati, SEB bankas prognozes.

Caurums budžetā pērn lielāks

Aktuālākā valsts finanšu statistika rāda, ka valdības budžeta deficīts 2009.gadā atbilstoši EKS95 metodoloģijai ir bijis lielāks nekā to uzrādīja aprīļa notifikācija. Respektīvi, budžeta deficīts pērn ir sasniedzis 1340.5 miljonus latu jeb 10.2% no IKP (iepriekš 9%), bet vispārējās valdības sektora parāds ir 4801.9 miljonus latu jeb 36.7% no IKP (iepriekš 36.1%). Budžeta deficītu ietekmē vairāki nozīmīgi faktori. Pirmkārt, pārskatīti un uz leju koriģēti deficīta apjomi. Otrkārt, samazināta bāze, tas ir, IKP faktiskajās cenās no 13244 miljoniem latu uz 13083 miljoniem latu. Treškārt, deficīta līmeni būtiski cēlis valdības ieguldījumi Parex bankas pamatkapitālā. Atbilstoši krīzes metodoloģijai tas uzskatāms par nepārejošu izdevumu un ieskaitāms valdības izdevumos.

Šā gada deviņos mēnešos konsolidētā kopbudžeta deficīts ir sasniedzis 294 miljonus latu. Tas varētu

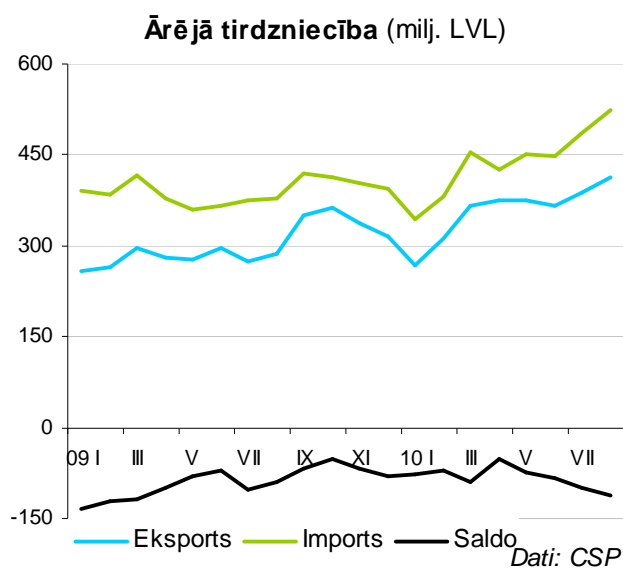

šķīst komfortabls apjoms, lai izpildītu vienošanos ar starptautiskajiem aizdevējiem un iekļautos noteiktajā deficīta rāmī - 8.5% no IKP. Tomēr uz gada beigām valsts tēriņi noteikti pieaugs. Rezultātā pastāv risks, ka deficīts var pārsniegt noteikto līmeni, jo jāņem vērā, ka arī šogad izdevumos tiks iekļauti valsts veiktie ieguldījumi banku pamatkapitālā. Valsts banku privatizācijas iespēja vai nepieciešamība pēc papildus ieguldījumiem var koriģēt nepieciešamos

konsolidācijas apjomus arī nākamā gada budžetā. Tādēļ risinājums ir turpināt izskatīt valsts īpašumā esošo banku privatizācijas jautājumu, kā arī Finanšu ministrijai ir stingri jāturpina uzraudzīt izdevumus. Jāsecina, ka izpildīt vienošanās noteikto budžeta deficīta samazināšanu būs grūtāk nekā patlaban rāda budžeta izpilde un ekonomikas atkopšanās gaita. Ilgākā termiņā tas varētu ietekmēt arī nosprausto laiku eiro ieviešanai.

Eksports jaunos augstumos

Latvijas eksporta apjomi ir sasnieguši jaunu, 400 miljonu latu, atzīmi. Šādu apjomu Latvija ir sasniegusi 2008. gada septembrī un oktobrī, lai nākamajos mēnešos ieslīgtu lielā kritienā. Augustā eksporta apjomi ir uzrādījuši kāpumu par 44.2% jeb 126.3 miljoniem latu. Lai arī pieaugums ir iespaidīgs, arī imports atsācis augt straujāk. Tā augustā, salīdzinājumā ar pērnā gada augustu, imports ir cēlies par 39.1% jeb 147.3 miljoniem latu. Rezultātā pamazām aug tirdzniecības bilances iztrūkums, kas augustā sasniedzis 111.8 miljonus latu. Šāda ārējās tirdzniecības bilances pasliktināšanās nozīmē arī tās negatīvo ietekmi uz IKP.

Eksports ir iekustinājis ekonomiku un saglabāsies kā viens no galvenajiem tās dzinējspēkiem. Patlaban tam ir labvēlīgi apstākļi, ko nodrošina cenu un ārējā pieprasījuma dinamika. Līdzīgi izaugsmes tempi ir

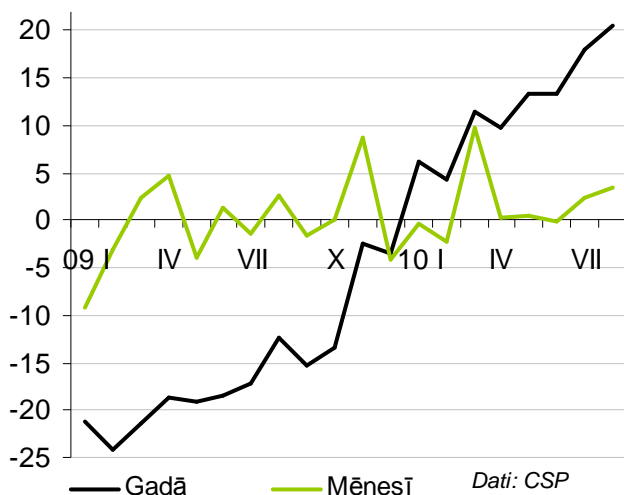
vērojami gan Lietuvā, gan Igaunijā. Apstrādes rūpniecības izaugsme aktivizē izejvielu un iekārtu importu. Pamazām atkopjas arī patēriņš, knapi, bet arī bezdarbs turpina rukt un atsāk augt ienākumi, kas turpmāk būs importu veicinoši faktori. Līdz ar to ļoti nozīmīgi būs noturēt kontroli pār tirdzniecības bilanci, lai imports neieslīgtu pārmērīgā, nekontrolētā pārsvarā pār eksportu. Nozīmīga loma ir un būs enerģētikas politikai ar mērķi mazināt energoresursu importu, kas veido lielāko iztrūkumu bilancē.

Patlaban Austrumeiropas reģiona eksporta virzītais apstrādes rūpniecības pieaugums ir iegājis brieduma fāzē, kas norāda uz iespējamu tempu piebremzēšanos jau tuvākajā nākotnē. Latvijas galvenā eksporta tirgus - ES izaugsme ir gaidāma samērā mērena, kā dēļ ir vērts lūkoties straujākas izaugsmes tirgu virzienā. Arī Latvijas apstrādes rūpniecības nozares ir pietuvojošās savu jaudu maksimumam. Visticamāk, vēl tuvākajos mēnešos bāzes efekta dēļ, eksports turpinās uzrādīt iespaidīgu kāpumu. Taču nākamgad pieauguma tempi kļūs mērenāki. Pierims cenu pieaugums un tirgu aktivizēšanās tempi. Ilgākā termiņā ļoti svarīgi būs tam, kā tiks risināti jaudu, jaunu tirgu un produktu attīstības jautājumi. Neskatoties uz krasajiem pieaugumiem, jāseko faktoriem, kas nodrošina eksporta kāpumu, tas ir, arī izmaiņām tirgus daļās un konkurētspējā. Uz cenu kāpumu balstīts pieaugums var būt svārstīgs un nenoturīgs. Kā rāda Eiropas Komisijas informācija, Latvija pērn par 3.7% ir spējusi palielināt savu tirgus daļu. Tādēļ jācer, ka konkurētspējas pieaugums un orientēšanās uz eksporta attīstību turpinās nest augļus ekonomikai.

Rūpniecība turpina dunēt

Rūpniecības izaugsmes tempi turpina priecēt. Tā augustā, salīdzinot ar iepriekšējā gada augustu, rūpniecība uzrādīja 20.5% kāpumu, tajā skaitā apstrādes rūpniecības par 20.4%. Lielākie pieaugumi apstrādes rūpniecībā bija vērojami elektrisko iekārtu (+76.7%), farmācijas produktu (+56%), metālizstrādājumu (+37%) un tekstilizstrādājumu ražošanā (+34.8%). Joprojām kritumu uzrāda mēbeļu ražošana un tās produkcijas eksports.

Rūpniecības apjomi (%)

Šā gada astoņos mēnešos rūpniecības apjomi ir auguši par 12.2%, tajā skaitā apstrādes rūpniecības par 11.5%. Rūpniecību turpina virzīt spēja rast noietu ārējos tirgos. Konkurētspēja pēdējā laikā ir augusi, taču tas lielā mērā noticis uz atalgojuma rēķina. Turpmākais ceļš ir meklējams produktivitātes kāpināšanā. Tikmēr pamazām atkopjas arī iekšējais tirgus, kas varētu sniegt papildus stimulu nozares attīstībai. Ir vērts sekot industriāli attīstīto valstu piemēriem un noietu lūkot strauji augošo valstu tirgos. Neskatoties uz pievilcīgajiem izaugsmes rādītājiem, nozares īpatsvars vēl jāturpina audzēt, līdz tas sniegs ievērojamāku ieguldījumu gan kopējā izaugsmē, gan bezdarba mazināšanā. Šogad rūpniecība saglabās ļoti veselīgu izaugsmi. Nākamgad varētu rasties jauni faktori, kuru risināšana noteiks turpmāko attīstības tempu. Tas saistās ar investīciju pieejamību, esošo un jaunu jaudu attīstību, nozaru kapacitāti, nodokļu politika, konkurētspējas un atalgojuma izmaiņas un atbilstoša darbaspēka pieejamība.

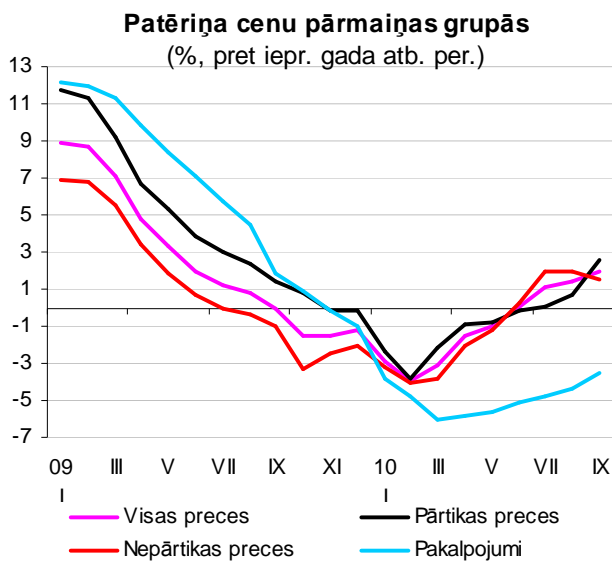
Inflācija atgriezusies

Cenu pieauguma tendence Latvijā ir atgriezusies! Tā septembrī pirmo reizi vienpadsmit mēnešu laikā, kopējais cenu līmenis, salīdzinot ar to pašu periodu pērn, ir pieaudzis. Atbilstoši prognozēm, septembrī mēneša laikā cenas pieauga, šoreiz par 0.4%. To galvenokārt noteica preču cenu kāpums (+0.6%), jo pakalpojumu cenas mēneša laikā saglabājās nemainīgas.

Ne bez pārsteigumiem, cenu pieaugumu uzrādīja jauno rudens/zimas apģērbu un apavu kolekciju ienākšana veikalos. Jācer, ka jaunās cenas būs adekvātas pirktspējai un preces dziļi neieguls veikalos plauktos. Tāpat cenu pieaugumu nodrošināja pārtikas preču (graudaugi, maize, piens, olas, siers, dārzeņi) kāpums. Sagaidāms, ka pārtikas cenu kāpums turpināsies. To noteiks daudzi apstākļi, no kuriem viens no visneparedzamākajiem ir iespējamās ažiotažas un spekulācijas. Pieejamā informācija

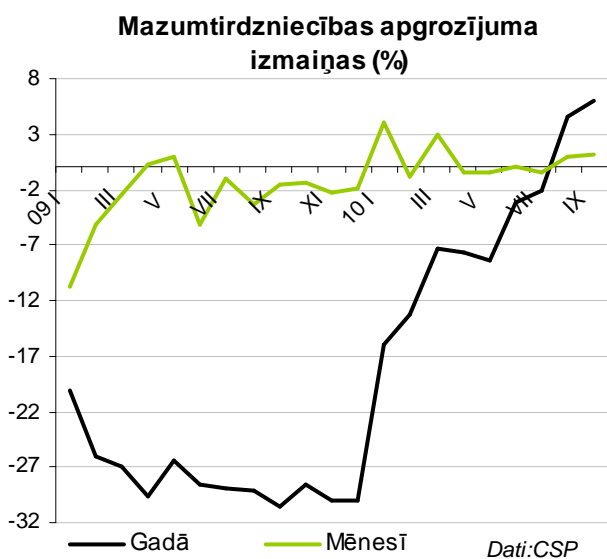
liecina, ka krājumi un jaudas ir pietiekamas, lai pasaule spētu izvairīties no jaunas pārtikas krīzes. Tādēļ iedzīvotājiem nav jāpadodas panikai, it īpaši tai, kas notiek citās valstīs. Jāizvairās no papildus cenu kāpuma veicināšanas noteiktām pārtikas preču grupām. Kā liecina pieredze, nereti tām nav atbilstoša pamata. To apliecina ažiotaža ap griķiem, tāpat sāli, etiķi u.tml. Joprojām cenu pieaugumu uzrāda izglītības joma, tomēr tas vairāk skaidrojams ar iepriekšējo gadu līgumu inerci, kas turpmāk pamazām zaudēs spēku. Mēneša laikā saruka gāzes cena un maksa par siltumenerģiju.

Septembrī gada griezumā jau ir vērojams cenu pieaugums 0.4% apmērā. Precēm cenas ir pieaugušas par 2%, bet pakalpojumos joprojām ir deflācija (-3.5%), kas pamazām izsīkst.

Tirdzniecībā atsitiens

Septembrī mazumtirdzniecības apgrozījums mēneša laikā ir palielinājies par 1.2%. To noteica nepārtikas preču apgrozījuma pieaugums par 2%, kamēr pārtikas preču tirdzniecība saruka par 0.2%.

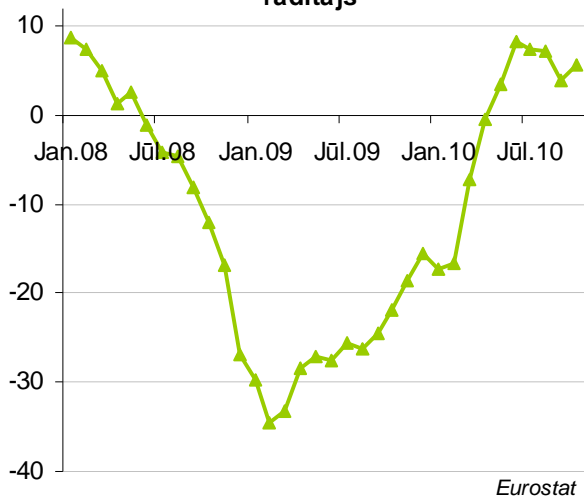
Gada griezumā kopējais mazumtirdzniecības apgrozījums ir uzrādījis sparīgu pieaugumu par 6.1%. Jau ierasti, ka pieaugumu nedaudz notur auto degvielas tirdzniecības kritums. Bez auto degvielas mazumtirdzniecības kopējais pieaugums sasniedz 7.7%. Dzīvīgais nozares pieaugums uz visas ekonomikas fona liek uzdot jautājumus par faktoriem,

Patēriņa cenu indekss ir iegājis pieauguma fāzē un šāda tendence saglabāsies. Nav sagaidāms, ka cenas varētu sākt strauji celties. Ir prognozējama mērena inflācija. Tomēr tās gaitu koriģēs iekšējie un ārējie faktori. Liela ietekme uz cenu līmeni būs iespējamām izmaiņām nodokļos (PVN, akcīze), gaidāmais elektroenerģijas tarifu kāpums, kā arī iespējamai gāzes cenu pārskatīšanai. Lai arī sagaidāms neliels ienākumu pieaugums, pirk spēja būs samērā vāja, kā dēļ krass pakalpojumu cenu pieaugums nav gaidāms. Tomēr ir paredzams, ka noturoties ekonomikas izaugsmei, tieksme celt cenas pieaugs. Tāpat jāreķinās, ka liela daļa inflācijas tiks importēta. To noteiks globālās un reģiona ekonomikas attīstības tendences un valdošais noskaņojums.

kas nosaka šādu tendenci un par tās noturību. Kā rāda statistika, nozares rādītājus uz augšu dzen nepārtikas preču pieaugums (+9.4%), bet pārtikas preču tirdzniecībā joprojām ir vērojams neliels samazinājums (-0.3%). Rādītāju attīstības cēloņi, visticamāk, meklējami noskaņojumā un subjektīvajos faktoros. Mazumtirdzniecības noskaņojuma rādītājs, lai arī nedaudz zemāks par vasarā (jūnijā, jūlijā) vērojamiem, saglabājas pietiekami augsts un atrodas 2008.gada sākuma līmenī. Tas norāda, ka patērētāja atbrīvotība ir augusi un nākotnes vērtējums kļuvis pozitīvāks. Kā viens no pašreizējā veikuma izskaidrojumiem ir, ka patēriņš pērn tika saspiests vairāk nekā kritās ienākumi, kā dēļ tas pamazām atgriežas pie tā reālā līmeņa. Tādēļ patlaban vērojams atsitiens ir tās nenoteiktības rezultāts, kas bija vērojams pērn. Tāpat mazumtirdzniecība atspoguļo ēnu ekonomikas aktivitāti, caur kuru tur iegūtā nauda legalizējas. Kā arī runas par inflācijas atsākšanos un ieguldījumu salīdzinoši zems ienesīgums vairāk liek pievērsties lielveikalu piedāvājumiem. Tajā pat laikā jāņem vērā, ka turpmāko nozares attīstību lielā mērā noteiks turpmākais patērētāja vērtējums par ekonomikā notiekošo, ko ir grūti prognozēt. To diktēs iracionāli faktori. Gaidāmā PVN nodokļa palielināšanas iespējas var radīt papildus ažiotažu un likt doties uz

veikaliem. Rezultātā dažu mēnešu tirdzniecības rādītāji var uzrādīt visai strauju lēcieni.

Mazumtirdzniecības noskaņojuma rādītājs

preču virzīto kāpumu. No otras puses, nākamgad joprojām ir saskatāmi riski, kas varētu pamainīt noskaņojumu un nākotnes vērtējumu. To var ietekmēt gan budžeta konsolidācija, gan citi, vēl neparedzami faktori, kā dēļ atsitiens tirdzniecībā var nedaudz atslābt.

Taču, lai arī pirktspēja ir zema un tā uzlabosies ļoti pakāpeniski, tuvākajos mēnešos varam sagaidīt labus nozares rādītājus. Pamazām pieaugumu uzrādīs pārtikas preču tirdzniecība, kas balstīs nepārtikas

Baltijas valstu makroekonomiskie rādītāji

	Latvija LV	Lietuva LT	Igaunija EE	Periods
Iedzīvotāji (milj.)	2.25	3.33	1.34	2010 I
IKP pieaugums (% pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu)	-3.9	-0.4	0.3	I-VI
IKP faktiskajās cenās (milj. EUR)	8566	12842	6822	I-VI
Inflācija (gada, %)	0.4	1.8	4.0	IX
Maksājumu bilances kārtējo maksājumu konta saldo (milj. EUR)	612	395	128	I-VI
Maksājumu bilances kārtējo maksājumu konta saldo (% pret IKP)	7.2	3.1	1.9	I-VI
Perioda laikā saņemtās tiešās ārvalstu investīcijas (milj. EUR)	-41	-5	578	I-VI
Uzkrātās tiešās ārvalstu investīcijas (milj. EUR)	8461	9482	12029	VI
Uzkrātās tiešās ārvalstu investīcijas uz 1 iedzīvotāju (EUR)	3760	2847	8977	VI
Ārējās tirdzniecības bilance (milj. EUR)	-974	-1186	-483	I-VIII
Ārējās tirdzniecības bilance (% pret IKP)	-7.4	-6.4	-5.4	I-VI
Preču eksports (milj. EUR)	4093	9595	5244	I-VIII
Preču eksporta izmaiņas (% pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu)	28.3	27.9	25.8	I-VIII
Preču imports (milj. EUR)	5067	10781	5727	I-VIII
Preču importa izmaiņas (% pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu)	15.7	27.3	21.5	I-VIII
Rūpniecības produkcijas izlaide (% pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu)	12.2	2.5	22.8	LV; LT I-VIII EE VIII
Mazumtirdzniecības apgrozījums (% pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu)	-5.2	-10.0	1.0	LV; LT I-IX EE IX
Komercbanku aktīvi (milj. EUR)	30140	25583	19777	IX
Vidēji svērtās gada likmes ilgtermiņa noguldījumiem nacionālajās valūtās (%)	4.7	3.8	2.5	IX
Vidēji svērtās gada likmes ilgtermiņa kredītiem nacionālajās valūtās (%)	11.4	9.7	9.8	IX
Vidējā bruto darba alga (EUR)	634	596	822	VI-VI
Vidējās bruto darba algas pieaugums (% pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu)	-6.3	-5.4	1.2	VI-VI
Oficiāli reģistrētais bezdarba līmenis (%)	14.6	14.8	10.7	VII
Darba meklētāju īpatsvars (%)	19.4	18.3	18.6	IV-VI
Vispārējās valdības parāds (% pret IKP)	36.1	29.3	7.2	2009
Standard & Poor's kredītreitings	BB	BBB	A-	

* Provizorisksie dati. Baltijas valstu centrālo banku, nacionālo statistikas pārvalžu, SEB bankas dati.

© SEB banka 2010

Šis dokuments ir informatīva rakstura izdevums un nesatur ieteikumus. Izdevumā izmantota par ticamiem uzskatītu avotu informācija, taču izdevuma autori neatbild par šo avotu sniegtajiem viedokļiem un faktu atbilstību īstenībai. Pārpublicēšanas gadījumā atsauce obligāta.

